

De Handelse Klokken

Peter Lathouwers

In 1649, in de periode dat Gemert van zijn soevereiniteit was beroofd en bezet was door de Staatse troepen, werden de luiklokken van de Handelse kapel meegenomen om er kanonnen van te gieten. Hoeveel het er waren en hoe oud die waren is onbekend.

Nadat de Duitse Orde in 1662 weer als soevereine Heer over Gemert was hersteld, kwam ook de katholieke ere-dienst weer terug in de Handelse kapel. Rector Joannes Aldenhuijsen nam de taak op zich om de oude bedevaartplaats in haar oude luister te herstellen. Hij liet een orgel bouwen, fundamenteen leggen voor een nieuw priesterkoor en hij liet ook nieuwe luiklokken gieten.

Alexis Julien, een klokkengieter uit Lotharingen, werd aangezocht om de klokken te gieten. Vele klokkengieten uit die landstreek waren indertijd in de Nederlanden werkzaam. Deze Lotharingse ambachtslieden waren rondreizende klokkengieten geworden niet alleen om economische redenen - er kon onmogelijk voldoende werk zijn voor zoveel klokkengieten in zo'n betrekkelijk klein gebied - maar mede ook doordat hun geboortestreek strijdtoneel was geworden gedurende de Dertigjarige oorlog (1618 - 1648).

De Handelse klokken, drie stuks, werden in 1689 mogelijk ter plekke door Alexis Julien in 1689 gegoten. Het zijn diens oudst bekende klokken als zelfstandig bronsgieter. De klokkegieter moet toen pas een leeftijd van ongeveer 19 jaar hebben gehad.

Elk van de drie klokken had een eigen identiteit. De zwaarste, de Mariaklok, 117½ kilo, droeg op de ene zijde de beeltenis van het kruisbeeld met Christus, Maria en Johannes, en op de andere zijde de

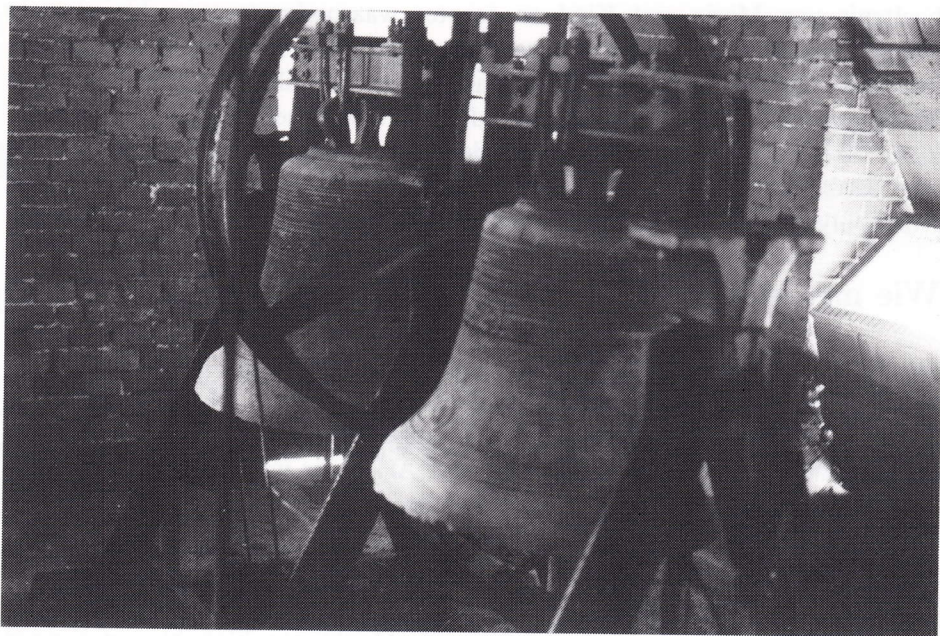
beeltenis van Maria met Kind en scepter waaronder twee rechtopstaande slangen waren afgebeeld. De Jozefklok, 80½ kilo, werd eveneens met de beeltenis van het kruis afgebeeld zoals op de Mariaklok, de beeltenis van Maria is hier echter vervangen door die van Jozef met de lelie. De kleinste klok, 50 kilo, werd opgedragen aan de Heilige Moeder Anna. Voorts werd elke klok voorzien van de naam van zowel de opdrachtgever; "Joannes Aldenhuijsen O.T. Rector in Handel" als die van de maker: "Alexis Julien".

Wie met klokken schiet, wint de oorlog niet...

De Handelse klokken bleven in "alle rust" ruim tweeëneenhalve eeuw beieren totdat op 2 december 1942 in de provincie Noord-Brabant de zogenaamde klokkenvordering werd ingesteld ten behoeve van de oorlogsmachinerie van de Duitse bezetter. Al eerder was het klokkenbezit in de gemeenten geïnventariseerd en waren de klokken van een code voorzien. De klokkenvordering voorzag er wel in dat voor noodsituaties elke gemeente of een ver verwijderde dorpskern minimaal één klok mocht houden. Gemeentebestuurders kregen opdracht voor politiebewaking en toezicht te zorgen als de klokken werden opgehaald. Mocht een klok blijven hangen dan werd de oudste of meest waardevolle bewaard mits die niet te groot was. Het was de Duitse bezetter per slot van rekening om de hoeveelheid brons te doen. Voor Handel gold dat de drie klokken even oud waren dus mocht de kleinste, de St. Annaklok, behouden blijven. De andere twee, de Maria- en de Jozefklok werden op 8 december 1942 afgevoerd.

Na de oorlog, in 1947, werd een van de twee luiklokken, de Jozefklok, na veel omzwervingen teruggevonden. Op 4 september van dat jaar kon Pastoor Castelijns, die op dat moment zijn zilveren rectoraat/pastoraat te Handel vierde, weer in het bezit worden gesteld van deze eeuwenoude klok.

Toen Castelijns op 24 mei 1952 zijn gouden priesterfeest herdacht, hij was toen reeds met emeritaat, kreeg hij van zijn oud-parochianen een derde luiklok aangeboden. Deze werd op 15 augustus daaraanvolgend in gebruik genomen. Het oorspronkelijke klokkentrio van Handel was daarmee weer gecompleteerd.

De klokkenstoel in de Handelse kerktoren met de ruim driehonderd jaar oude klokken van Alexis Julien (v.l.n.r. de Jozef- en de Annaklok). Op de achtergrond een van de galmgaten.

Geraadpleegde literatuur:

- * André Lehr, Alexius Julien, Lotharings klokkengieter te Weert en Lier
- * P. Cyrillus en P. Canisius: O.L. Vrouw, Hare Geschiedenis, 1920
- * L. Rouppe van der Voort, Klokkengieten in Gemert - Wie, hoe en wanneer?
Gemerts Heem 1988, p. 108-111.